

УДК 330.322:336.025:338.43

О. О. Непочатенко,
д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів і кредиту,
Уманський національний університет садівництва

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СПОСІБ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

O. Nepochatenko,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of finance and credit, Uman National University of Horticulture

ACTIVE INVESTING ACTIVITIES AS A WAY OF STRENGTHENING FINANCIAL OF AGRICULTURAL SECTOR

У статті розглянуто значення інвестиційної діяльності для забезпечення фінансової безпеки аграрного сектору в умовах поширення кризових явищ. Окреслені головні чинники, які перешкоджають формуванню сприятливого інвестиційного середовища в аграрному секторі. Проаналізовано рівень інвестиційної привабливості аграрного сектору країни в цілому та аграрних підприємств, зокрема, та доведено, що аграрні компанії, які залучили інвестиційні ресурси через міжнародні фондові біржі мали більші можливості розширення виробничої діяльності та зміцнення фінансової безпеки. Встановлено, що для зміцнення фінансової безпеки слід зосередитися на пріоритетних напрямках інвестиційної діяльності з метою активізації процесів залучення іноземного капіталу, впровадження державних програм фінансування розвитку галузі та іпотечне кредитування.

The article considers the importance of investment activities to ensure the financial security of the agricultural sector in terms of the spread of the crisis. Identifies the main factors that hinder the formation of a favorable environment for investment in the agricultural sector. The level of investment attractiveness of the agricultural sector in general and agricultural enterprises, in particular, and it is proved that agricultural companies that have attracted investment funds across international stock markets have great potential expansion of productive activities and the strengthening of financial security. Found that to strengthen the financial security should focus on priority areas of investment activities in order to enhance the processes of attracting foreign capital, the introduction of state funding programs of the industry and mortgage lending.

Ключові слова: фінансова безпека, інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість, кредитування, аграрний сектор.

Key words: financial security, investment, investment attractiveness, credit, agriculture.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Суб'єкти підприємництва в Україні все ще досить не захищені від впливу негативних факторів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, що в кінцевому підсумку проявляється у втраті ними фінансової безпеки, появи кризових явищ.

На нашу думку, це пов'язано з тим, що аграрні підприємства приділяють недостатньо уваги заходам щодо забезпечення довгострокової ефективності фінансової діяльності.

Рівень інвестиційної привабливості сільського господарства країни в цілому та аграрних підприємств, зокрема залишається на низькому рівні. Але потенціальні можливості цього напрямку досить високі, що обумовлено загальносвітовою продовольчою кризою та унікальністю природно-географічного положення України. Однією з основних причин банкрутства значної частини аграрних підприємств є незадовільний стан матеріально-технічної бази, що спричинено низькою платоспроможністю та

фінансовою стійкістю сільськогосподарських товаровиробників. При цьому, аналізуючи досвід провідних підприємств галузі, варто відмітити, що досягти високого рівня фінансової стабільності та фінансової безпеки вони змогли завдяки вдалій інвестиційній діяльності, що свідчить про актуальність досліджуваного питання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемами визначення загроз фінансової безпеки аграрного сектору займалися такі вчені-економісти: О.І. Барановський, В.М. Геєць, О.Є. Гудзь, Н.М. Давиденко, М.Я. Дем'яненко, Б.Й. Пасхавер, П.Т. Саблук, В.П. Синчак, С.І. Ткаченко, А.В. Чупіс, В.В. Юрчишин та ін.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті полягає у визначенні місця інвестиційної діяльності для забезпечення фінансової безпеки аграрного сектору в умовах поширення кризових явищ.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У сучасних умовах в аграрному секторі головна роль відводиться активізації залучення фінансових ресурсів як необхідної складової забезпечення сталого розвитку підприємств галузі. Питання подальшого розвитку сільськогосподарства, на нашу думку, неможливо розглядати у відриві від здійснення інвестиційних процесів у галузі. Тому для виконання аграрної доктрини на даному етапі розвитку економічних відносин у аграрному секторі необхідною є реалізація комплексу заходів, спрямованих на зміцнення фінансової безпеки аграрного сектору, створення передумов для залучення інвестиційних ресурсів.

Інвестиційні процеси, які передбачають планування об'єкта інвестування, визначення ефективності та доцільності здійснення інвестицій, формування інвестиційних ресурсів та черговість їх освоєння, а також експлуатацію об'єкта вкладення інвестицій, логічно, будуть мати місце там, де домінують фактори інвестиційної привабливості, а саме — стабільний фінансовий стан підприємств; належний рівень їх ліквідності та платоспроможності; переважаюче співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованостями на користь першої з них; високий рівень кваліфікації працівників та персоналу; сформоване маркетингове середовище; відповідний потребам ринку рівень конкурентоздатності продукції; рівень готовності для прийняття інвестицій [5, с. 315]. Розв'язання проблеми активізації інвестицій-

ної діяльності у сільському господарстві, перш за все, потребує достатніх обсягів власних джерел фінансування реалізації інвестиційних проєктів. Тобто наявність прибутку на підприємствах галузі в обсягах, які забезпечили б сталий розвиток підприємств та розбудову інфраструктури; державна підтримка аграріїв, що реалізується через створення і застосування іпотечних механізмів, а також механізмів державної кредитної підтримки довгострокових інвестиційних проєктів не лише у сфері виробництва сільськогосподарської продукції, а й у сфері її переробки; вибір інноваційного напрямку розвитку на рівні держави та окремих регіонів є об'єктивними передумовами пошуків інвестиційної діяльності у галузі. Практика інвестування агропромислових підприємств з боку держави переконливо доводить науково обгрунтовану доцільність реалізації регіональних інвестиційних програм, окремим пунктом яких є підтримка розвитку великих підприємств, які у перспективі можуть стати основою для задоволення продовольчих потреб країни. Розвиток інтеграційних процесів у сфері агропромислового виробництва, для чого характерним є замкнуте коло органічного поєднання виробництва, переробки, зберігання і реалізації готового продукту, і як результат — зростання ефективності господарської діяльності та досягнення соціального ефекту на селі, — сприятимуть зростанню інвестиційної привабливості сільського господарства та активізації інвестиційної діяльності у галузі [1].

На даний час ні в Україні, ні в галузі сільського господарства обсяги інвестицій не відповідають сформованим потребам, хоча щорічно зростають; ефективного механізму активізації інвестиційної діяльності також не створено.

Це зумовлено наявністю цілої низки чинників, а саме: нестабільністю економічного розвитку, специфікою правової діяльності, низькою інвестиційною привабливістю українського агропромислового комплексу для іноземних інвесторів, недостатнім рівнем розвитку ринкової інфраструктури села та ін. Саме тому дослідження можливостей подальшого залучення інвестицій в агропромисловий комплекс України, їх ефективного використання, а також розроблення відповідного механізму реалізації є невідкладним завданням для зміцнення фінансової безпеки аграрних підприємств.

Основу інвестиційної діяльності у галузі складає реальне інвестування. Для більшості господарюючих суб'єктів такий вид інвестування за сучасних умов — єдиний правильний

Таблиця 1. Угоди на ринку капіталів українських аграрних компаній

Емітент	Дата угоди	Залучення коштів, млн дол. США	Пакет проданих акцій, %	Капіталізація, млн дол. США
ТОВ «Астарта-Київ»	08.2006	31	20	155
«Західна компанія «Дакор»	05.2007	21	20	103
Сахарний союз «Укррос»	07.2007	42	20	210
«Кернел»	11.2007	218	38	574
«Ленд Вест»	12.2007	43	20	215
«Миронівський хлібопродукт»	05.2008	322	19	1700
«Мрія»	06.2008	90	20	450
Сінтал Агро	08.2008	34	15	230
«Авангард»	05.2010	21,7	208	X
Ovostar Union N.V.»	07.2011	25	33,2	x

Джерело: ІК "Арта інвестиційні партнери".

напряму інвестиційної діяльності, який визначає високу роль управління реальними інвестиціями, що пояснюється наступним: рівень розвитку та ступінь ліквідності фінансових активів підприємств, особливо цінних паперів, ще не надають можливості для раціонального та прибуткового розподілу інвестиційного капіталу не тільки внутрішніх, а й зовнішніх інвесторів за умов економічної та політичної нестабільності в країні [3, с. 110]. З огляду на це пошук інвестиційної активності в аграрному секторі економіки України може відбуватися за двома напрямками: з пасивною та активною державною політикою сприяння розвитку інвестиційної активності. Враховуючи об'єктивно зумовлену потребу сільського господарства у державній підтримці, вважаємо, що стимулювання інвестиційної активності в аграрному секторі економіки повинно здійснюватись за сприятливої участі цього процесові держави.

Залучення нових інвестицій спрямовується на раціональне використання сільськогосподарського потенціалу, нарощування виробництва аграрної продукції та забезпечення фінансової та продовольчої безпеки. З матеріалів таблиці 1 прослідковується, що за останні роки відбулося суттєве збільшення інвестицій в аграрний сектор економіки України через великі аграрні компанії.

Так, найбільші обсяги інвестиційних ресурсів було залучено компаніями "Кернел", "Миронівський хлібопродукт", "Мрія". Компаніями, що представлені в таблиці 1 за 2012 р. вироблено понад 75% валового виробництва зерна, майже 90% — зернової кукурудзи, понад 70% — сої, соняшнику та ріпаку. На ряду із збільшенням обсягів виробництва високорентабельних технічних культур (сої, соняшнику, ріпаку) планується розширення посівних площ сільськогосподарських культур продовольчої групи, насамперед, ярої пшениці, гречки, цукрового буряку, картоплі, овочів.

Активізація інвестиційної діяльності у сільському господарстві дасть змогу істотно підвищити продуктивність галузі, прискорити темпи зростання аграрного виробництва, що сприятиме поліпшенню економічних умов господарювання та зміцненню фінансової безпеки аграрних підприємств. Як відомо, вкладення капіталу лише в сільськогосподарське виробництво є значно ризикованішим, ніж в інтегроване, що містить, окрім сільськогосподарського виробництва, переробку і торгівлю кінцевим продуктом, оскільки за наявності тісних взаємозв'язків в єдиному технологічному ланцюгу досягається найвища ефективність агропромислового виробництва, регулюються ціни на сировину та продукти переробки, підвищується конкурентоспроможність продукції.

Ефективний механізм здійснення підприємством інвестиційної діяльності дає змогу з максимальною швидкістю досягти поставлених цілей та вирішити основні завдання розвитку економіки підприємства, сприяє результативному вирішенню конкретних функцій управління інвестиційною діяльністю, повна і послідовна реалізація яких є надійною запорукою реалізації активної інвестиційної політики у галузі [6, с. 86] на основі дотримання таких принципів [4]:

- забезпечення чіткості формулювання точних завдань щодо інвестиційної діяльності та їх узгодження із визначеною стратегією розвитку національного інвестиційного ринку;

- адекватність і незмінність системи критеріїв і показників, які використовують для ухвалення рішень про пріоритетність розвитку певних об'єктів інвестування;

- узгодженість уповноважених осіб і відповідних служб, на які покладено функцію контролювання ефективності впровадження заходів з інвестиційної діяльності;

- застосування пайової участі в інвестуванні пріоритетних об'єктів розвитку інфраструктури.

руктури ринку; використання економічних методів для регулювання інвестиційних процесів.

Впровадження організаційних аспектів процесу інвестиційної діяльності у галузі (формування ієрархії цілей, конкретизація цілей, урахування фактора часу для формування системи цілей) вимагає також удосконалення системи мотивації діяльності у сільському господарстві, що можливе через стимулювання працюючих:

— перманентне преміювання працівників за досягнення результатів;

— застосування заходів щодо поліпшення фізіологічно-психологічних та інших умов праці;

— надання працівникам самостійності в ухваленні рішень;

— нематеріальне стимулювання працівників [2].

ВИСНОВКИ

Таким чином, з метою зміцнення фінансової безпеки підприємствам аграрного сектору необхідно більше уваги приділяти стратегії реального інвестування для можливості технічного переоснащення галузі в цілому, до яких відносяться: поліпшення інвестиційного клімату у сільському господарстві з метою активізації процесів залучення іноземного капіталу; впровадження державних програм фінансування розвитку галузі через продовження дії компенсаційних механізмів користування кредитами банків та використання іпотечних кредитів; створення спеціалізованого аграрного банку; забезпечення передумов зміцнення фінансової безпеки через використання механізмів фондового ринку, серед яких: зростання числа суб'єктів акціонерної форми господарювання, поширення процесів корпоратизації та випуску похідних цінних паперів.

Література:

1. Борецько І.П. Шляхи активізації інвестиційної діяльності аграрно-промислових підприємств як нової форми організації сільськогосподарського виробництва [Електронний ресурс] / І.П. Борецько. — Режим доступу: <http://intkonf.org/borecky-ip-shlyahi-aktivizatsiyi-investitsiynoi-diyalnosti-agrarno-promislovih-pidpriemstv-yak-novoyi-formi-organizatsiyi-silskogospodarskogo-virobnitstva/>

2. Голодинський О.Ю. Шляхи активізації інвестиційної діяльності підприємств [Електронний ресурс] / О. Ю. Голодинський. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/61242.doc.htm

3. Ромашко О. М. Роль інвестиційної діяльності у формуванні прибутку підприємства / О.М. Ромашко // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 12. — С. 107—112.

4. Ткаченко Н.М. Аналіз стану і можливості інноваційного розвитку українських підприємств [Електронний ресурс] / Н.М. Ткаченко, О.А. Кучерук. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/PNR_2006/Economics/10_tkachenkokucheruk.doc.htm — 23k

5. Формування ринкової економіки: зб. наук. праць. — Спец. вип.: Удосконалення економічної роботи на сільськогосподарських підприємствах за умов перехідної економіки. — К.: КНЕУ, 2002. — 571 с.

6. Черваньов Д.М. Управлінські складові здійснення інвестиційної діяльності на підприємствах України / Д. М. Черваньов // Формування ринкових відносин в Україні. — 2008. — № 11. — С. 85—87.

References:

1. Borecky, I.P. (2010), "Ways investment activity agro-industrial enterprises as a new form of agricultural production", [Online], available at: <http://intkonf.org/borecky-ip-shlyahi-aktivizatsiyi-investitsiynoi-diyalnosti-agrarno-promislovih-pidpriemstv-yak-novoyi-formi-organizatsiyi-silskogospodarskogo-virobnitstva/> (Accessed 4 Nov 2013).

2. Holodynskyy, O. (2010), "Ways investment activity of enterprises", Rusnauka [Online], vol. 9 available at: http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/61242.doc.htm (Accessed 4 Nov 2013).

3. Romashko, O. M. (2008), "Role in shaping the investment company profits", Aktual'ni problemy ekonomiky, vol. 12, pp. 107 — 112.

4. Tkachenko, N. M. and Kucheruk, O. A. (2006), "Analysis of the possibilities of innovation and development of Ukrainian enterprises", Rusnauka [Online], vol. 10 available at: http://www.rusnauka.com/PNR_2006/Economics/10_tkachenkokucheruk.doc.htm (Accessed 4 Nov 2013).

5. KNEU (2002), Udoskonalennia ekonomichnoi roboty na sil's'kohospodars'kykh pidpriemstvakh za umov perekhidnoi ekonomiky [Improving economic work on farms in the conditions of transition economy], KNEU, Kyiv, Ukraine.

6. Chervan'ov, D. M. (2008), "Management components of the investment activity in the Ukraine", Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini, vol. 11, pp. 85—87.

Стаття надійшла до редакції 08.12.2013 р.